

Limburg, Noord-Brabant en Gelderland hield op Dolle Dinsdag de vlucht van uit Frankrijk en België afkomstige onderdelen van de *Wehrmacht* aan, soms gemengd met onderdelen van andere Duitse en ook van 'foute' Nederlandse formaties. Bij Deventer zag men die dinsdag 'een hele file' passeren:

'Kanonnen, fouragewagens, vrachtauto's, uitpuilend van Moffen. In uniform en in burger. Soldaten, officieren, *Todt*-kerels, *Parteigenossen*. Ze kijken met verbeterde tronies. Daar, een stelletje met NSB-pakjes aan, landwachters, auto na auto. Dan een nieuwe afdeling, paarden en wagens, boerenkarren, huifkarren, platte wagens . . . Wat een armzalig zoodje.'

Wie in de buurt woonde van Duitse bureaus, nam daar tekenen van een nerveuze activiteit waar. Die waren het duidelijkst merkbaar bij de *Aussenstellen* en *Aussenposten* van de *Sicherheitspolizei und SD*. In allerijl werden er grote hoeveelheden stukken vernietigd (men zag de schoorstenen roken). Ook het *Judenreferat, IV B 4*, in Velp verbrandde al zijn dossiers, en met eenzelfde vernietiging van stukken werd die dag ook in Rotterdam, Den Haag en Amsterdam begonnen. Uiteraard betekende zulks dat de 'SD' een groot deel van zijn eigen gegevens over de illegaliteit vernietigde. Schöngarth, de *Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD*, meende dat dat niet bezwaarlijk was – zorgvuldig opsporingswerk achtte hij voortaan overbodig; hij hief in feite de gehele *Sicherheitsdienst* op en gaf bevel, de functionarissen die onder deze afdeling van zijn staf ressorteerden, *Abteilung III*, allen in te delen bij de 'executieve' afdeling, *Abteilung IV*. Voorts gelaste hij de volledige ontruiming en afbraak van het *Judendurchgangslager* Westerbork, de barakken moesten naar het *Frauenkonzentrationslager* Ravensbrück overgebracht worden. *Lagerkommandant* Gemmeker wees er op dat een volledige ontruiming niet onmiddellijk kon worden uitgevoerd aangezien hij krachten nodig had om de barakken af te breken; hij mocht er in eerste instantie driehonderd houden (en breidde dat uit tot de ca. vijfhonderd Joden die in Westerbork nog aanwezig waren na het vertrek van de laatste twee deportatietreinen naar Theresienstadt en Auschwitz) – wèl gaf hij opdracht de volledige kamp-administratie te vernietigen (enkele stukken van de Joodse *Lagerleitung* en kopieën van de deportatielijsten welke die *Lagerleitung* clandestien had laten vervaardigen, bleven bewaard) en ter intimidatie liet hij vier Joden

¹ C. B. Struppert: *Onrust over de Worp. Belevissen van de bewoners van de Linker-IJsseloever gedurende de bange jaren 1940-1945* (1945), p. 20-21.